Nr. 28. Czwartek 5. Lutego 1852. Rok gazecie 41.

# GAZETA LWOWSKA.

Wychodzi z Dodatkiem codziennie, prócz świąt i niedzieli. Prenumerata kwartalna miejscowym 4 złr. 15 kr., odbierającym pocztą 4 złr. 40 kr., insercyę opłacają od wiersza w półkolumnie (drukiem garmont) po raz pierwszy 4 kr. następnie po 2 kr. m. k.



**PRZEGLĄD.**



## Monarchya Austryacka.

### Sprawy krajowe.

**Lwów**, dnia 4. lutego. Na pogorzelców gminy Buców w Przemyskiem ofiarował W. Minasowicz, adwokat 2 złr. m. k.

(Pismo prezydenta republiki francuskiej do Jego c. k. apost. Mości.)

**Wiédeń**, 31. stycznia. Ambasador francuski p. *de la Cour* miał d. 24. b. m. zaszczyt doręczyć Jego c. k. Apostolskiej Mości na prywatnem posłuchaniu pismo prezydenta republiki francuskiej, w którem uwiadamia o objęciu dziesięcioletniéj prezydentury. *(W. Z.)*

(Pismo prezydenta republiki Peru do Jego c. k. Apostolskiej Mości i odpowiedź N. Pana.)

**Wiédeń**, 1. lutego. Prezydent republiki Peruwiańskiej wyraził w pełnem uszanowania i przyjaznem piśmie do J. M. Cesarza życzenie tamtejszego rządu, wejścia z monarchyą Austryacką w negocyacye, mianowicie dla poparcia wzajemnych interesów handlowych. J. M. Cesarz raczył przeto przesłać w odpowiedzi najwyższe pismo gabinetowe, z oświadczeniem wzajemnej dla republiki Peruwiańskiej życzliwości. Jakoż ze strony pomienionej republiki nadeszło teraz urzędowe zapewnienie, że w razie przykłonienia się rządu cesarskiego do téj sprawy i mianowania konzula austryackiego w Lima, konzul ten używać będzie według praw internacyonalnych wszelkich praw i przywilejów przysłużających ajentowi handlowemu i oddawane mu będą te same honory i wyszczególnienia, jakie przyznano wszystkim innym konzulom państw zostających z republiką w najprzyjaźniejszych stosunkach. Rząd republiki postanowił wysłać także i z swojej strony konzula do Tryestu. *(Lit. koresp. austr.)*

(Ustępy z pierwszego tomu pisma hrabi Fiquelmont.)

Pierwszy tom pisma hrabi *Fiquelmont*: „Lord Palmerston Anglia i kontynent" wyszedł teraz także w wydaniu niemieckiem. Wyjęte z tego dzieła ustępy zrobiły tak we Francyi jak i w Anglii znaczną senzacyę, wynikły bowiem widocznie z ducha głęboko wykształconego i przenikliwego, który usiłował bezstronnie zgłębić i osądzić fakta i stosunki w ich istotnym związku.

Główna myśl tego pisma jest już znaną. Idzie tu o dokumentalny dowód, że polityka zagraniczna reprezentowana przez Lorda Palmerstona niebyła wynikłością przypadku albo usposobienia pojedyńczego człowieka, lecz częścią „momentem wielkiego systemu" — że mianowicie partya Whigów solidarnie z tym systemem jest związana.

Cel tego pisma jest przeto podwójny. Podaje ono pogląd historyczny i wzbudza szczególnie w nas, którzy fluktuacyom polityki angielskiej niejedną przypisujemy klęskę, jakiej Austrya doznała, utwierdza silne zdanie i przekonanie o istocie téj polityki. Z drugiej zaś strony podaje ono także pogląd w przyszłość, zawiera bowiem niejedno stanowisko, które może zajmie Austrya i kontynent, aby zabezpieczyć swoją przyszłość.

Przy tak obszernych i trudnych badaniach, musiał autor dotknąć najważniejszych problematów teoretycznej i praktycznej polityki. — Wszędzie uczynił to ze smakiem i oględnością.

Autor jest charakterem publicznym, dojrzałym w surowej szkole życia; niewychodzi on z doktryn abstrakcyjnych i złudnych systemów filozoficznych; ale nienależy on też do rzędu jałowych utylitarystów, którzy szczęście ludów i państw tylko łokciem mierzą i na wagę kładą; jestto myśliciel, który się zagłębia w centrum życia społecznego, którego uwadze nieujdzie żaden z głównych względów ludzkiego istnienia, który je wszystkie obejmuje i z sobą porównywa, aby skreślić ich w spólny rozwój. Dzielnie powstaje autor na przesady i namiętności stronnictw, wykazuje z szczególną zręcznością nicość rzeczy, które bez uprawnienia pną się na powierzchnię. Nauczającym jest rozdział, w którym autor dowodzi, że zasada narodowości sama przez się niedostateczną jest do utworzenia trwałego życia publicznego, a szczególnie uderzająca jest ta okoliczność, że właśnie przy téj sposobności zwrócona jest uwaga na Polskę, która pomimo swojéj dość jednolitéj narodowości i pomimo bezustannych odwoływań się do téj zasady, pomimo niezmordowanych, niezliczonych agitacyi niezdołała obchodzić uroczystości swego zmartwychwstania.

Z ust męża, jakim jest hr. *Fiquelmont*, który długi czas przed marcem poznał najtajniejszy skład austryackiej machiny państwa, wielce zajmującem musi być zdanie o rewolucyi r. 1848. Powiada on między innemi: „Silnie uorganizowana administracya obsadziła wprawdzie i zapełniła wszystkie niższe warstwy. Ale gdzie o to szło, aby wyższą myślą dać popęd i kierunek, zaraz czuć się dawał brak znaczny. „Ruchawość téj administracyi niczem innem niebyła jak rodzajem galwanicznéj czynności wykonywanéj na ciele czującem w sobie brak żywotności. Tym, którzy usiłowali natchnąć to ciało nowem życiem, przychodziło z łatwością omamić go, albowiem to ciało pragnęło przedewszystkiem, mniejsza w jaki sposób, uzyskać znowu straconą samowiedzę. Umarły, który znowu wraca do życia, niepyta o nowe warunki tego życia.

Podczas gdy zazwyczaj rewolucye w wielkich państwach dlatego się wydarzają, ponieważ książęta, ministrowie albo partye spór wiodą o władzę, wybuchła rewolucya wiedeńska dlatego, ponieważ tam w ostatnich czasach właśnie nikt niechciał rządzić."

O teraźniejszych stosunkach Węgier powiada autor: „Węgrzy użalają się teraz, że rząd austryacki nie umie zaradzić nieporządkowi, który jest nieochybnem następstwem wojny domowej i obalenia dawnych instytucyi; ale jakimże sposobem zdołałby sam rząd zapobiedz temu złemu; może on to uskutecznić tylko zapomocą samych Węgrów. Jeżeli Węgrzy niechcą powodować się ministrom, w których uporczywie tylko cudzoziemców upatrują, ponieważ ci niesą Węgrami i w Węgrzech nie rezydują, tedy objawiają tylko zamiar służenia swojéj takzwanéj sprawie narodowej zapomocą nieporządku posuniętego do najwyższego stopnia. Jestto jeszcze jedyna broń, którą władać mogą i zrzec się niechcą jéj używania. Czyli chcą z niéj zrobić swoją ultima ratio? Jestto dawna forma liberum veto u ludów, które niedaleko postąpiły w cywilizacyi. Ale kto chcąc zachować swoją niezawisłość, wszelki rząd czyni niepodobnym, ten podkopuje własną egzystencyę. Czyliż ten chce lud ujarzmić, który pragnie go ucywilizować?"

Przytaczamy najsamprzód te ustępy rzeczonego pisma, ponieważ bezpośrednio odnoszą się do naszych domowych stosunków. *(L. k. a.)*

(Wiadomości potoczne z Wiédnia.)

**Wiédeń**, 30. stycznia. Rząd mołdawski wydał rozporządzenie, według którego zacząwszy od 13. stycz. od zboża przy wywożeniu do Galicyi, ma się opłacać cło 5 % wartości. Dawniej było cło 3 %. Zapewniają również, że rząd mołdawski podwyższy także cło wywozowe od wódki, gdyż dla panującéj w Galicyi zarazy na ziemniaki, wódka w części pędzi się z czystego zboża.

— Obecność duńskiego sekretarza legacyi, barona *Bertouche* w Wiedniu jest w związku z stanowczem załatwieniem kwestyi duńskiej; odnośne traktaty są już, jak słychać, przygotowane do podpisania. Austryackie wojska udadzą się na wiosnę, wyjąwszy jeden oddział, który pozostanie w Hamburgu, z powrotem do Austryi.

— Przesyłki złota i śrebra z kopalni węgierskich nadchodzą tu znowu podobnie jak przed rokiem 1848 w każdym miesiącu. Przesyłki te są ciągle bardzo znaczne. Osobliwie produkcya złota znacznie się pomnożyła.

— Prócz hrabi i hrabiny Trapani jest także Jego królewicz. Mość książę Parmy na krótki czas w Wiedniu spodziewany. Namieniony książę przybył już do Wenecyi pod imieniem hrabi Montemerano.

— C. k. gieologiczny zakład państwa utworzył w koronnych krajach monarchyi kilka towarzystw filialnych, i stara się w téj mierze trwałą czynność rozwijać.

— Wysokie ministeryum sprawiedliwości postanowiło, że pieniężne kary za drogowe przestępstwa policyjne, które dotychczas odwożono do funduszu budowania gościńców, będą nadal odwożone do lokalnego instytutu ubogich téj gminy, gdzie przestępstwo popełniono.

— Trzy lata rządowego dziennika ustaw państwa (**1849. 1850. 1851**) sprzedaje c. k. rządowa drukarnia po 5 złr. m. k. Pogłoski,

że z dziennikiem ustaw państwa zajdzie odmiana, są dotychczas bezzasadne, gdyż w tym względzie żadnych jeszcze obrad niebyło.

Na wytoczone zapytanie, czyli lekarze lub chirurgowie, prowadzący z sobą domową aptekę, ulegają zarobkowemu, a odnośnie dochodowemu podatkowi, zadecydowano, że ten przypadek na wszelki sposób zachodzi, i że te indywidua należy wezwać do przedłożenia deklaracyi względem podatku zarobkowego. Również nie ulega wątpliwości, że lekarze i chirurdzy, którzy domowe apteki z sobą wożą, względem swego przychodu dochodowemu podatkowi ulegają.

— Względem urlopów dla wojskowości do podróży za granicę, wydane są nowe przepisy, a najgłówniejszy z nich jest ten, że względem tego pozwolenia na przyszłość krajowa komenda wojskowa rozstrzygać będzie. Prośby o pozwolenie podróżowania do Rosyi, Anglii, Francyi, Szwajcaryi i Turcyi, należy w drodze krajowej komendy wojskowej wysokiemu ministerstwu wojny przedłożyć, i jak potrzebę urlopu, tak też niepodejrzany charakter kompetenta o urlop, udowodnić.

Propozycye, które pan minister finansów i handlu kawaler Baumgartner względem prowadzenia równocześnie obu ministeryów, ma przedłożyć Jego c. k. Mości, zmierzają głównie do tego, że ministeryum handlu nie ma nadal istnieć jako niezawisłe. Że takie uproszczenie da się wykonać, dowiodło zrobione przed rokiem 1848 doświadczenie; i na tej zasadzie oparte są propozycye, które radzie państwa już przedłożono.

— Ces. rosyjski poseł przy tutejszym dworze, baron Meyendorf, który po kilkudniowej słabości już był wyzdrowiał, zachorował teraz nanowo i zmuszony jest leżeć w łóżku. *(L. Z. C.)*

— Przy odsełaniu wychodzących z Austryi depeszy telegraficznych do Francyi i Anglii, telegrafowana być ma liczba słów tak według niemieckiego jak i francuskiego obliczenia.

— Ponieważ w Bośnii i Hercegowinie przytłumione jest już od dawna powstanie, rozporządziło c. k. ministeryum wojny w porozumieniu z wysokiem ministeryum spraw zewnętrznych i finansów, że wydany właściwie na korzyść tureckiego naczelnego wodza, Omer Baszy od austryackiego rządu zakaz wywożenia do Bośnii wszelkiego rodzaju amunicyi, tudzież broni i stosownego do fabrykowania jej materyału, jest zupełnie zniesiony. Przy uspokojonych stosunkach Bośnii było zniesienie tego zakazu tem stosowniejsze, że tam zupełnie pozwolona jest fabrykacya i przedaż broni, a żelazo, tudzież przedmioty amunicyi opłacają nawet cło wywozowe Austryi.

— *Osserv. dalm.* donosi, że dnia 5. b. m. u wyspy Presznek koło Curzola rozbił się neapolitański handlowy okręt *Italiano*. Posterunek żandarmeryi Blatta posłał dwóch żandarmów Zampieri i Alberti di Vollegrande, którym za pomocą pięćdziesięciu tamtejszych mieszkańców powiodło się uratować większą część tego ładunku, złożonego z oliwy, spirytusu i migdałów. Z okrętowej załogi nikt nie zginął. Według wiadomości z Bośnii po 20. b. m. potwierdzają się zupełnie przedsięwzięte tam aresztacye. Bardzo wiele majętnych ludzi, osobliwie kupców wezwano do Sarajewo i tam przyaresztowano, i tak np. braci Tomasza i Teodora Radułowiczów, z których ostatni wziął zeszłej zimy w dzierzawę monopol pijawek, popa Wasylicza Iwana Cajkau, Kodzabaję, i wielu innych. Skarżą się niezmiernie na barbarzyńskie postępowanie Mutezelimów w Banialuce. Niestety przyaresztowani są po większej części Chrześcianie.

— Z Montenegro donoszą, że Daniel Petrowicz czeka na przybycie rosyjskiego urzędnika, który sprawę sukcesyi ureguluje. Gjeorgie, wielki czciciel Rosyi poprzestaje na roztropnem czekaniu. Władyka miał wyrazić życzenie, aby go po śmierci pochowali na górze Bouwcen, która 7000 stóp nad powierzchnię morza się wznosi.

— Administracya finansów uznała rzeczą stosowną zamiast znajdującego się dotychczas w handlu pod nazwą *Seraglio* lekkiego gatunku tureckiego tytoniu, puścić w handel gatunek tytoniu fabrykowany z najprzedniejszych tureckich liści pod nazwą *„przedni, prawdziwy tytoń turecki“* po tej samej cenie 3 reńskich funt, zawierający 32 łuty. *(L. k. a.)*

(Kurs wiedeński z 4. lutego 1852.)

Obligacye długu państwa 5% — $94^{15}/_{16}$; $4^{1}/_{2}$% — $84^{3}/_{4}$; 4% — —. 4% z r. 1850 $91^{3}/_{4}$; wylosowane — 3% —. Losy z r. 1834: — $1112^{1}/_{2}$; z roku 1839 — 300. Wiéd. miejsko bank. $58^{1}/_{2}$. Akcye bankowe 1224. Akcye kolei półn. 1530. Glognickiej kolei żelaznéj — 705. Odenburgskie —. Budwejskie —. Dunajskiej żeglugi parow. 657. Lloyd —.

## Ameryka.

(Wiadomości z południowej Ameryki.)

(Z listu prywatnego z *Valparaiso* sięgającego po dzień 25go paźdz.) Doniesienia z Chili nie są tak pomyślne, jak się spodziewano, gdyż nieszczęsną rewolucyę nie przytłumiono tam dotychczas. Don Emanuela Monte wybrano znaczną większością głosów prezydentem republiki, i instalowano go istotnie 18. września. Kandydat więc opozycyi, jenerał Cruz, nie zdołał się utrzymać. Wkrótce po tym wypadku wybuchła rewolucya w Coquimbo i Concepcion. Zdaje się, że i w Valparaiso przygotowywano powstanie, lecz zamiar ten odkryto dość wcześnie, a spiskowych przyaresztowano, tak, że oba wspomnione punkta stoją całkiem odosobnione, zwłaszcza że reszta prowincyi do Chili należących, jako niemniej i wszyscy znakomitsi i zamożniejsi mieszkańcy oświadczyli się za rządem.

— Paropływ *Tay* przywiózł pocztę do Anglii z Buenos-Ayres z 3., z Montevideo z 6., z Rio de Janeiro z 15. grudnia. Jenerał Urquiza zamierzał przekroczyć 15. grudnia rzekę Parana dla rozpoczęcia kroków nieprzyjacielskich przeciw jen. Rosas, który zebrał 30,000 armię. Wojska brezylijskie stały ciągle jeszcze pod Montevideo, nie wystrzeliwszy potąd i jednego ładunku. Między Brezylią i Banda Oriental zawarto umowę względem oznaczenia obopólnej granicy, tudzież traktat zaczepny i odporny. P. Southern, dotychczasowy poseł angielski w Buenos-Ayres, udał się na posadę poselską przy dworze brezylijskim. Na pokładzie parpoływu *Tay* znajduje się także p. Figereido, poseł brezylijski dla Rzymu i Toskany. Okręt ten przywiózł z sobą 400 funtów piasku złotego i za 15,000 funt. sztrl. brylantów. *(A. a. Z.)*

# Rozmaite wiadomości.

### Nekrolog roku 1851.

*Panujący książęta:* Ernest August, Król Hanoweru — Leopold, książę Lippe-Detmold.

*Książęta i księżniczki:* Marya Teresa Karolina, księżna Angouleme; owdowiała księżna Leuchtenberg, wdowa po Eugeniuszu Beauharnais; księżna Montleart, matka Króla Karola Alberta Sardynii; Książę Fryderyk Wilhelm Karol Pruski; Książę z Salerno, brat Króla Neapolu; Książę Ferdynand z Sachsen-Koburg-Kohary.

*Kardynałowie:* D'Astros, Arcybiskup z Toulonse; de Latour d'Auvergne-Lauragnais, biskup z Arras; Jakób Manico, Patryarcha z Wenecyi; Karol Vizzardelli.

*Inne znakomite osoby.* W *Niemczech:* Neumann, ambasador austr. w Brukseli, książę Sayn-Wittgenstein, pruski minister; Rohr dawny pruski minister wojny; Wohlgemuth, austr. F. M. L.; Bülow-Cummerow, publicysta; Franciszek Raveaux, były rządzca rzeszy; profesorowie: Jacobi, Stuhr, Link i Lachmann w Berlinie, Breslau w Mnichowie, L. Oken i Hand w Jena, Paulus w Heidelbergu, Ukert w Göttingen; Fr. Tieck, rzeźbiarz w Berlinie; Priessnitz, dyrektor zakładu kuracyi wodnej w Graefenbergu; radzca Schlosser w Frankfurcie; Prokop Freyberg-Eisenberg, historyk; Gützlaff, misyonarz; Albert Lortzing, komponista; — W *Anglii:* Admirał Sir E. Codrington; lord Cottenham, były lord-kanclerz; Viscount Mellville, były pierwszy lord admiralicyi; Earl Schaftesburg, były wice-prezydent izby wyższej; Earl z Liverpoolu; Ryszard Lalor Sheil, ambasador w Florencyi; Lingard historyograf; J. Richardson, sławny przez podróże swoje w Afryce. — W *Ameryce:* Fenimore Cooper, romansopisarz. — W *Danii:* Oerstedt, naturalista. — W *Hiszpanii:* Manuel Godi „książę pokoju;“ jenerał Lopez dowódzca ochotników. — We *Włoszech:* Jenerał Garcia, były neapolitański minister wojny; Florestan Pepe, neapolitański jenerał; Spontini, komponista. — W *Francyi:* Marszałkowie: Dode de la Brunerie, Sebastiani i Soult; hrabia Alexander de Saint-Priest, były ambasador w Danii; członek akademii francuskiej; biskupi de Chamon z Saint-Claude i du Trousset-d' Herieourt z Autun; Em. Dupaty, członek akademii francuskiej; Audin, historyograf. — W *Turcyi:* Chosrew Basza, pierwszy minister pod sułtanem Mahmedem; Emir Beschir, książę Libanu.

### Autograf Columba.

Kapitan d'Auberville z Bostonu pisze w liście do wydawcy dziennika *Louisville Varieties*, że w Gibraltarze przy nabieraniu okrętowego balastu znaleziono bardzo ciekawy dokument. Jeden z majtków znosząc kamienie, podniósł z ziemi kawał opoki lekkiej jak kamień pumexowy; zwierzchu zaskorupiony był muszlami i porosły trawą morską. Po bliższem rozpoznaniu okazało się, że majtek pomieniony znalazł beczułkę z drzewa cedrowego, w której zachowano orzech kokosowy oblany żywicą, a w skorupie jego pargamin spisany literami gockiemi. Księgarz ormieński, któremu kapitan dawał oglądać ten dokument, ofiarował zań 300 dolarów. Jest-to bowiem depesza pisana przez Krzysztofa Columba roku 1493 do Ferdynanda i Izabeli z Kastylii i Aragonu, donosząca o odkryciu Cathaju, i podczas niebezpiecznej dla okrętu burzy powierzona morzu. Columb donosi w niej, że jeszcze dwa inne podobne raporta rzuca na morze, na wypadek, gdyby okręt jego „Caraval“ zatonął. Okręta sławnego tego żeglarza znajdowały się wtenczas między Hyszpanią i „zachodniemi wyspami.“

— C. k. obserwatoryum astronomiczne Wiedeńskie ogłosiło meteorologiczne postrzeżenia swoje z roku 1851. Według tego sprawozdania były miesiące maj i wrzesień nadzwyczaj wilgotne, tak, że ogół spadłego w tych miesiącach deszczu równał się deszczom ze wszystkich 10ciu innych miesięcy. Grad padał przez 6 razy, 20 było nawalnic z burzą, a 13 razy się błyskało. W roku tym przypadało najmniej burz. 16. lutego spostrzeżono barwiste do koła miesiąca kręgi, a 16. marca podobny około tarczy słonecznej. Horyzont był w 9 dniach jasny i pogodny, w 311 dniach poczęści wypogodzony, częścią zaś zachmurzony, w 45 dniach całkiem pochmurny. Deszcz padał w 182 dniach, 157 dni było mglistych, śnieg zaś padał w 46 dniach.

— Kilku potomków znajomego z dziejów trzydziesto-letniej wojny wodza *Waldstein* (Wallenstein), rościło sobie pretensye do

## Hyszpania.

(Wiadomości potoczne z Madrytu.)

**Madryt,** 24. stycznia. Książę Rianzares odjechał do króla bawiącego w Rio-Trio. Po łowach, które się tam mają odbyć, powróca obadwa dnia 28. do Madrytu, król bowiem ma być obecnym na nabożeństwie, które się odprawia co rok w kościele Atocha na pamiątkę śmierci jego dostojnej matki.

Dnia 2. lutego zrobi królowa Izabela II. pielgrzymkę do kościoła Atocha, aby podziękować Bogu za szczęśliwie odbyty połóg.

Wczoraj wieczór była rada gabinetowa w pałacu królewskim, pod prezydencya królowej Izabeli II.

Kwestya względem dóbr duchowieństwa, nad którą dyskutowano na tej radzie, niewywołała drażliwych debat, zkąd wnoszą, że teraz niezajdzie zadna zmiana w gabinecie.

Najnowsze wiadomości z Portugalii sięgają do 19. b. m. Dnia 17. ukonstytuowała się ostatecznie izba deputowanych. Biuro składa się z następujących członków: prezydującym mianowanym przez królowę jest kawaler Julio-Gomez de Silva Sanchez; wice-prezydentem Don Jose Ignacio Pereira Darramade, również mianowany przez królowę; sekretarzami wybranymi przez izbę, pp. Carvallo i Cardoso Avelino, a wice-sekretarzami pp. Pinheira de Fonseca Osorco i hrabia de Ponte.

Izba przystąpiła potem do wyboru komisyi dla wypracowania odpowiedzi na mowę od tronu. — *(J.d. D.)*

## Anglia.

(Sprawa robotników.)

Spodziewać się należy, że wkrótce ustanie nieczynność robotników fabrykujących maszyny. Z jednej strony radzą dzienniki, które najbardziej ganiły tę nieczynność, jak np. *Morning Chronicle*, aby właściciele fabryk teraz, kiedy odnieśli pewne moralne zwycięztwo w opinii publicznej, znowu otworzyli swoje pracownie; z drugiej zaś strony popadł, jak się zdaje, komitet stowarzyszenia „Amalgamated Society“ w zupełną bezwładność; niepowiódł mu się projekt założenia stowarzyszenia robotników, a co większa, ogłasza już że niemoże nadal dotrzymać zobowiązań wspomagania wszystkich klas robotników pozbawionych pracy przez wstrzymanie fabryk. W Liwerpolu gdzie znaczne są fabryki maszyn, uchwalił meeting bardzo liczny robotników, idąc za przykładem danym już w Birmingham i w Bristol, wezwać wszystkich robotników, aby niebrali udziału w tej kłótni, i mianował przytem komisyę pośredniczącą dla przywrócenia zgody między fabrykantami i robotnikami w miastach, gdzie panuje jeszcze nieporozumienie. *(J.d. D.)*

## Francya.

(Depesze telegraficzne.)

**Paryż,** 29. stycznia. Według dzisiejszego *Monitora* mianowano: Hieronima Bonaparte prezydentem, pp. Meinard, Drouyn de L'huys, Troplong i Baraguay d'Hilliers wice-prezydontami senatu; jenerała d'Hautpoul wielkim referendarzem, a redaktora dziennika *Constitutionnel* p. Boilay jeneralnym sekretarzem rady państwa. — Rada państwa rozpocznie niezwłocznie swą czynność. Komisya konsultacyjna rozwiązana.

**Paryż,** piątek, 30. stycznia. W dzisiejszym *Monitorze* wyrzeczone jest uwolnienie tych uwięzionych, których tylko za uwiedzionych uważać należy. — Nie wyznaczono jeszcze terminu wyborów do ciała prawodawczego. *(P.S.A.)*

## Szwajcarya.

Otrzymujemy, pisze *Journal des Débats*, niektóre szczegóły o niepewnem i niebezpiecznem położeniu, w jakiem się w tej chwili znajduje kanton berneński. Zrobiono nieraz spostrzeżenie, że jeżeli kanton Bern jest w ruchu, natedy w całej Szwajcaryi panuje agitacya; ta uwaga jest dziś prawdziwszą niż kiedykolwiek.

Opozycya radykalna niemogąc potąd nigdy osiągnąć reform, jakich się domaga w wielkiej radzie, a to z przyczyny przeszkód, jakich doznawała ze strony liberalnej partyi konserwacyjnej, powzięła teraz postanowienie wielkiej wagi; chce mianowicie zebrać 8000 podpisów, aby zapytać lud, czyli chce odwołania wielkiej rady a w skutku tego i rządu. Ponieważ żadnej niepodlega wątpliwości, że opozycya z łatwością zbierze 8000 podpisów, rozpocznie się przeto wnet agitacya. Partya radykalna wystąpiła z ogłoszeniem niejako programu, w którym jak zazwyczaj, robi ludowi przyrzeczenia, których dotrzymać niepodobna; ale wszystkie środki w oczach tego stronnictwa są dobre, byle tylko przedstawiały jakąkolwiek szansę powodzenia.

Pewną jest rzeczą, że są okręgi w kantonie, w których ten program znajdzie odgłos, są to okręgi najludniejsze. Ale są inne, które sprzyjają nowemu porządkowi, a te niedadzą się ująć tak łatwo. Między temi Jura, część francuska kantonu. Być może, że radykaliści otrzymają większość, chociaż bardzo nieznaczną, dla odwołania wielkiej rady. Łatwiejszem byłoby ich zwycięztwo, gdyby się byli odwołali do ludu po korzyściach odniesionych w październiku w wyborach do rady narodowej. Ale nowe powstaną trudności, albowiem liberalni konserwatyści zechcą powetować klęskę w nowych wyborach wielkiej rady.

## Niemce.

(Obrady w izbie wajmarskiej.)

**Wejmar,** 25. stycznia. Ministeryum było między innemi interpelowane o to, dlaczego sejm nie otworzono tak jak zwykle w niedzielę i po uprzedniem nabożeństwie kościelnem. Komisarz rządowy uniewinniał to odstąpienie od dawnego zwyczaju przypadkową przeszkodą, zapewniając przytem, że rząd uznaje w całem znaczeniu ważność tego religijnego zwyczaju i na przyszłość będzie ją mieć na uwadze. — Powszechną senzacyę zrobiła na tem samem posiedzeniu interpelacya deputowanego *Choduanus* tej treści: 1) Czyli uchwałami niemieckiego związkowego sejmu, mianowicie od roku 1848, wyrażono jest dokładnie i postanowiono, co się rozumie pod wyrzeczonym w akcie związkowym i w konkluzyjnym akcie Wiedeńskim, zwią-

---

zabranych dóbr jego, wyrok jednak sądowy wypadł dla nich niepomyślnie. Teraz wszakże nie chodzi już o szczegóły jurydycznego sporu, jak raczej o sprawdzenie historycznej kwestyi, czy też wódz pomieniony dopuścił się był istotnego przewinienia, lub uległ niesprawiedliwemu oskarzeniu? Dla wyjaśnienia więc tej sprawy zebrano do 80,000 wiarogodnych dokumentów pozostałych w części z czasów dawniejszych. Odszukano je częścią w zamku Frydlandzkim, poczęści zaś w archywum domowem hrabiów Schlik, których antecesor był wówczas nadwornym radzcą wojennym. Dokumenta te dowodzą ambitnych zamiarów księcia Frydlandzkiego i kuszenia się jego o czeską koronę. Znaleziono też i inne dokumenta z których okazuje się, że sekwestracya dóbr Waldsteina nakazana była jeszcze przed zgonem jego.

— Assekuracya Lloyda angielskiego ogłosiła ciekawy ze wszech miar spis rozbitych okrętów w przeciągu od 1. stycznia 1847 do 31. grudnia 1850. Książka ta zawiera 193 stronnic o 70 wierszach, a każdy wiersz donosi o nowem rozbiciu okrętu. Zaczem zapisano u Lloyda w przeciągu tego czasu 13,500 tego rodzaju wypadków: z tych na każdy rok przypada 3377, na każdy dzień do 9, a w przecięciu przytrafia się taki nieszęśliwy wypadek co $2^3/_4$ godzin. Wprawdzie nie za każdem rozbiciem rujnuje się cały okręt lub następuje zaguba żeglarzy, z temwszystkiem przecież dwie trzecie części tych wypadków kończą się bardzo nieszczęśliwie. Przy tem należy jeszcze i to wziąć na uwagę, że rejestra Lloyda zdają tylko sprawę o tych wypadkach, o których dowiedziano się albo w biurze centralnem, lub przez ajentów zagranicznych. O znacznej liczbie wypadków rozbicia morskiego nie wspomina zapewne ten wykaz, zwłaszcza jeźli odnoszące się okręta nie były zaasekurowane i u Lloyda wpisane, a do których należą mianowicie mniejsze statki wybrzeżne i rybackie. Łącznie więc z temi byłaby liczba wypadków, nierównie większa. Niedoświadczenie kapitanów, szczególnie okrętów mniejszych, staje się tez bardzo czesto przyczyną tych nieszczęść.

— W roku zeszłym liczyła Warszawa kapłanów świeckich obrządku rzymsko-katolickiego 62, zakonnych 108, zakonnic 140; w ciągu tegoż roku przeszło na łono kościoła rzymsko-katolickiego, z wyznania Augsburgsko-ewanileckiego mężczyzn 5, kobiet 9, z wyznania mojżeszowego mężczyzn 16., kobiet 11. — W tymże roku znajdowało się w Warszawie lekarzy rządowych 38, wojskowych 7, wolno praktykujących 90, weterynarzy rządowych 4, wolno praktykujących 5, chyrurgów 5, felczerów 81, akuszerek rządowych 5, wolno praktykujących 287; aptek szpitalnych 3, prywatnych 29, urzędników skład urzędu lekarskiego stanowiących 12, oficyalistów 3. — W ciągu tegoż roku znajdowało się łazni parowych 6, łazienek z wannami 7, cukierni 32, restauracyi 14, hoteli 13, domów zajezdnych 30, traktyerni 21, garkuchni 89, bilardów 130, kawiarń 236. Szynków samego piwa 22, piwa i wódek 788, dystylarni 13, składów wódek 17, teatrów 2, resurs 2, rajtszul 2.

— Lekarze Wiedeńscy robią dziś próby chyrurgiczne z drutem platynowym, o którym wiadowo że rozżarzony w stosie galwanicznym nabiera siłę noża chirurgicznego, i przecina skórę i ciało. Operacye przedsiębrane udały się jak najpomyślniej i bez znacznego krwi rozlewu.

— Ciekawy egzemplarz muszli tak zwanej *Admirał*, nabył temi czasy gabinet historyi naturalnej Petersburgski, po śmierci p. Reisenberg sławnego konchylisty w Hadze. Muszla ta już przez to że jest rzadką, osobliwszą jest z szczególnej wielkości, i w całej Europie teraz nie ma sobie równej; koloru jest dziko-pomarańczowego w tęczę. Dwa lata temu, zawiózł tam ktoś był do Holandyi podobny egzemplarz z Amboiny; ale amator p. Reisenberg tyle pracował że go nabył i pogruchotał ażeby z swoim jedynym na cały świat pozostać. Wartość też swej muszli przez to samo potroił, a spadkobiercom przysporzył za nią 17,000 franków, które teraz Petersburg wypłacił. Wysokość jej jest sześć centymetrów.

*Kit bardzo dobry* do spajania kamieni, szkła, porcelany nawet metalów, daje wapno z karukiem (klejem stolarskim). Namoczyć wprzódy karuk w zimnej wodzie, a gdy przepęcnieje, rozgrzewać na węglach, i mieszając dosypywać wapna niegaszonego tyle aż zgestnieje. Miąż tę bierze się wtedy za kit sposobem zwykłym, t. j.: ociepla się najprzód te rzeczy które chcemy spoić, potem namaszcza pędzlem przyległe boki, i zlepia je do siebie. Można je dla umocowania obwiązać, przycisnąć ciężarkiem i tp.; ale wyciśnięty kit z pod fugi trzeba za świeża otrzeć płatkiem wilgotnym, bo jak zastygnie, skamienieje. Co osobliwsza, że chociaż karuk i wapno z osobna, chwytają łakomie wilgoć, spowinowacone z sobą na ogniu, obojętnieją zupełnie dla wody i trzymają jak marmur. I doświadczali, że szkło, fajans, alabastry, kamienie pękały w innem miejscu i tłukły się, a kit przecie nie puścił.

żkowym zamiarze wewnętrznego bezpieczeństwa, porządku i spokojności państw niemieckich? 2) Jakie są środki, których zastosowania żąda niemiecki sejm związkowy od pojedyńczych rządów, mianowicie co się tyczy reform konstytucyi, dla osiągnienia tego zamiaru? 3) Czy przesłano do pojedyńczych rządów, a mianowicie do naszego, osobne instrukcye o zastosowaniu takich środków, równie jak w ogóle instrukcye względem postępowania w kwestyach konstytucyi?— Komisarz rządowy, radzca stanu *Stichler* odrzekł, że odpowiedź na te pytania nastąpi podczas dyskusyi nad ustawą o wyborach. *(P. Z.)*

— Z **Wajmaru** nadeszły nowe doniesienia, według których stronnictwo Lewej wzięło stanowczą przewagę na tamtejszym sejmie. Partya ta ogłosiła swój program i oświadczyła się za prawem powszechnych wyborów, bezpośredniego głosowania i t. d. *(Presse.)*

(Wiadomości potoczne z Niemiec.)

Izby hanowerskie przyjęły dnia 27. przedłożony przez rząd, zawarty z Francyą traktat dla ochrony własności literackiej, który mianowicie ma zapobiegać przedrukowi w Bruxeli. — Dnia 22. b. m. odlano w król. ludwisarni w Mnichowie modelowany przez rzeźbiarza Brugger posąg *Bawarya*, mający 22 stóp wysokości, który równie jak 4 kolosalne lwy na zwycięzkiej bramie postawiony będzie. Odlanie, na które użyto 200 cetnarów kruszcu, udało się doskonale, a licznie zgromadzeni widzowie wydali najprzód na cześć króla Ludwika, a potem dla mistrza sztuki ludwisarskiej pana Miller radośny okrzyk: Niech żyje!

W Saxonii publikowano na mocy porozumienia cłowych rządów związkowych ułatwienie kontroli na bawełniane i tym podobne z innem przędziwem mieszane wyroby tkackie, następnie na cukier i kawę, równie jak na fabrykaty tytoniu i tabaki i na wino, które z dniem 1. lutego wejdą w moc obowiązującą. *(Presse.)*

(Kurs giełdy frankfurtskiej z 31. stycznia).

Metal. austr. 5% $75^{1}/_{2}$; $4^{1}/_{2}$ $67^{1}/_{8}$ --. Akcye bank. 1188. Sardyńskie — Hyszpańskie $38^{3}/_{4}$. Wiédeńskie $96^{1}/_{4}$. Losy z r. 1834 180; 1839 r. 95.

(Kurs giełdy berlińskiej z 31. stycznia.)

Dobrowolna pożyczka 5% $102^{1}/_{4}$ p. $4^{1}/_{2}$% z r. 1850 $101^{1}/_{2}$. — Obligacye długu państwa $88^{3}/_{4}$. Akcye bank. $98^{1}/_{4}$ ł. Pol. list. zastaw. —; nowe $94^{3}/_{4}$; Pol. 500 l. $85^{1}/_{2}$; 300 l. $149^{1}/_{2}$ l. Frydrychsdory $13^{1}/_{12}$. Inne złoto za 5 tal. $9^{5}/_{12}$. Austr banknoty 82 l.

## Turcya.

(Wiadomości potoczne z Konstantynopola.)

**Konstantynopol**, 17. stycznia. Dzisiaj odniesiono święty dywan z Mekki do meczetu Mahometa. — Przybył tu nadzwyczajny poseł francuski. — Minister spraw zewnętrznych *Ali Basza* zapadł na zdrowiu i podał się powtórnie do dymisyi, którą jednak nie przyjęto. — W sobotę zgorzało tu znów 20 domów. — Tutejszemu bankowi wekslowemu zagrażają znaczne straty, wynoszące około 20 milionów piastrów. Minister finansów miał z tej przyczyny zaproponować zniesienie tego instytutu, inni jednak ministrowie oświadczyli się za jego dalszem utrzymaniem. *(L. k. a.)*

## Indye Wschodnie.

(Najnowsza poczta zamorska.)

**Bombaj**, 3. stycznia. Górale północno-zachodnich stron zgładzili skrytobójczo dwóch oficerów angielskich, i z tej przyczyny zanosi się tam na walkę. *Inhandat Chan* z *Hazareh* zwołuje w pomoc dzikie pokolenia Hindostanu i zgromadza je w *Umb*. Znaczna liczba angielskich okrętów wojennych stoi pod *Rangum*, jednakże spodziewają się spokojnego załatwienia sporów z Birmah. *Nizam* wypłacił potąd kompanii tylko 90,000 f. szt. z należącej sumy 400,000 funt. szt., zaczem może przyjść do nowych zawikłań. *Dost Mahomet* wyzdrowiał.

**Kalkuta**, 30. grudnia. Spodziewają się tutaj przybycia jeneralnego gubernatora w połowie stycznia. Lord *Stanley* objeżdża górne prowincye. *(L. k. a.)*

## Wiadomości handlowe.

(Ceny targowe Lwowskie.)

**Lwów**, 4. lutego. Na naszym dzisiejszym targu sprzedawano korzec pszenicy po 18r.; żyta 14r.15k.; owsa 6r.30k.; hreczki 13r. 37k.; kartofli 8r.15k.; — cetnar siana po 3r.20k.; — sąg drzewa bukowego kosztował 25r., sosnowego 20r.; — za kwartę krup pszennych płacono 21k., jęczmiennych 11k., jaglanych 20k., hreczanych 13k.; mąki pszennej 12k., żytnej 10k.; piwa 10k.; wódki przedniej 1r.$2^{1}/_{2}$k., szumówki 50k.; — funt masła kosztował 1r.; łoju 20k.; mięsa wołowego $12^{1}/_{2}$k. w. w.

(Ceny targowe w obwodzie Samborskim.)

**Sambor**, 21. stycznia. Według doniesień handlowych płacono w pierwszej połowie bieżącego miesiąca na targach w Samborze, Drohobyczu i Komarnie w przecięciu za korzec pszenicy 8r.24k.—8r.12k.—7r.30k.; żyta 6r.30k.—6r.33k.—5r.40k.; jęczmienia 4r.54k.—4r.36k.—4r.; owsa 2r.12k.—2r.30k.—2r.12k.; hreczki 0—5r.36k.—4r.48k.; kukurudzy 6r.3k.—6r.—0; kartofli tylko w Samborze 4r. Za cetnar siana 40k.—48k.—2r. Sąg drzewa twardego kosztował 6r. 36k.—6r.—7r., miękkiego 5r.24k.—4r.24k.—5r. Funt mięsa wołowego sprzedawano po 4k.—$3^{1}/_{5}$k.—$3^{1}/_{4}$k. i garniec okowity po 2r.—2r.8k.—1r.40k. m. k. Nasienia konicza i wełny nie było w handlu.

## Kurs lwowski.

Wymieniony kurs lwowski w wczorajszej gazecie jest właściwie z 3. lutego i notowanie odtąd kursu lwowskiego iść będzie dniem później od daty gazety samej.

| Dnia 4. lutego. | | gotówka | | towarem | |
|---|---|---|---|---|---|
| | | złr. | kr. | złr. | kr. |
| Dukat holenderski . . . . . . . . | mon. k. | 5 | 44 | 5 | 48 |
| Dukat cesarski . . . . . . . . . . | „ „ | 5 | 47 | 5 | 50 |
| Półimperyał zł. rosyjski . . . . . . | „ „ | 10 | — | 10 | 4 |
| Rubel śr. rosyjski . . . . . . . . . | „ „ | 1 | 56 | 1 | 57 |
| Talar pruski . . . . . . . . . . | „ „ | 1 | 48 | 1 | 50 |
| Polski kurant i pięciozłotówk. . . . . | „ „ | 1 | 25 | 1 | 26 |
| Galicyjskie listy zastawne za 100 złr. . | „ „ | 82 | 30 | 82 | 57 |

**Kurs listów zastawnych w gal. stan. Instytucie kredytowym.**

| Dnia 4. lutego 1852. | | złr. | kr. |
|---|---|---|---|
| Kupiono 100 po . . . . . . . . . . . . | mon. konw. | — | — |
| Przedano 100 po . . . . . . . . . . . . | „ „ | 83 | — |
| Dawano za 100 . . . . . . . . . . . . | „ „ | — | — |
| Żądano za 100 . . . . . . . . . . . . | „ „ | — | — |

(Kurs wekslowy wiédeński z 4. lutego.)

Amsterdam — l. 2. m. Augsburg $123^{1}/_{2}$ l. uso. Frankfurt 123 l. 2. m. Genua — p. 2. m. Hamburg $181^{3}/_{4}$ l. 2. m. Liwurna $120^{1}/_{2}$ p. 2. m. Londyn 12.15. l. 2. m. Medyolan $123^{3}/_{4}$. Marsylia $145^{3}/_{4}$ l. Paryż 146 l. Bukareszt — —. Konstantynopol —. Agio duk. ces. $29^{3}/_{4}$. Pożyczka z r. 1851 5% lit. A. $94^{11}/_{16}$. lit. B. $104^{1}/_{2}$..

## Przegląd

meteorologicznych spostrzeżeń w miesiącu styczniu.

Średni nacisk powietrza był tego miesiąca = 28'' 0''' 10''''; największy = 28'' 3''' 64'''' obserwowano 6., najmniejszy = 27'' 8''' 16'''', z czego okazuje się różnica między obydwoma extremami 7''' 48'''' linii wiédeńskich. Średnie ciepło było = — 2, $45^0$ R.; największe = + $7^0$ obserwowano 14., najmniejsze = — $10^0$ 2go. Jeden tylko był dzień całkiem pogodny, przez połowę pogodnych było dni 8, całkiem pochmurnych 22. Słońce świeciło w dniach 16, mglistych dni było 18. Deszcz padał w 6 dniach, śnieg w 7miu. Ilość wody deszczowej wynosiła 1' 2'' 4. Panujący kierunek wiatrów: zachodni, północno-zachodni i południowo-zachodni; jednego dnia srożyła się burza. 6. obserwowano barwisty, rzadkiej piękności krąg dokoła księżyca, 7. było zupełne, od naszych astronomów nie dostrzegane zaćmienie księżyca, przyczem niebo było całkiem pogodne. 9. wieczór widziano w kierunku południowo-wschodnim kilka ognistych meteorów, 10. i 11. zaś nadzwyczajnie piękną zorzę poranną, przyczem tarcza księżyca lśniła zielonym blaskiem. Podczas gdy zima w środkowej Europie potąd nie była wcale mroźna, panowały w północnej Ameryce nie doświadczane już od wielu lat zimna. W *Cincinnati* jeżdżą po zamarzniętej rzece, co się już od roku 1838 nie wydarzyło. Również i w państwie Nowego Jorku ścięły się lodem wszystkie rzeki, co od 70 lat tylko przez 3 razy miało miejsce. Wielu ludzi ubogich zmarzło w Nowym Jorku i jego okolicy. Wrocławski kalendarz zapowiadający od 16. grudnia mrozy niesłychane i ogromne masy śniegu, pomylił się tą razą zupełnie.

Dr. *Alexander Zawadzki.*

## Spostrzeżenia meteorologiczne we Lwowie.

Dnia 4. lutego.

| Pora | Barometr w mierze wiéd. sprowadzony do 0° Reaum. | Stopień ciepła według Reaum. | Średni stan temperatury do g. 6. zr. | Kierunek i siła wiatru | Stan atmosfery |
|---|---|---|---|---|---|
| | '' ''' '''' | | | | |
| 6 god. zran. | 28 0 65 | — $11^0$ | — $6,2^0$ | $PW_0$. | pochm. |
| 2 god. pop | 28 0 85 | — $6,2^0$ | — $11,5^0$ | $P_0$. | jasno |
| 10 god. wie. | 28 0 85 | — $7,4^0$ | | $W_0$. | bard. pochm. |

**Przyjechali do Lwowa.**

Dnia 4. lutego.

Hr. Zabielski Ludwik, ze Stug. — Hr. Miączyńska Klementyna, z Krakowa. — Baronowa Brunicka Joanna, z Lubliniec. — PP. Hausner Otto, z Brodów. — Domaradzki Sew., z Stanimirza. — Gnoiński Alex., z Krasnego. — Jędrzejowicz Max., z Żółkwi. — Mierzyński Rafał, z Baryłowa. — Nahujewski Antoni, z Czernicy. — Osmiałowski Szymon, z Janczyna. — Stopczyński Fran., z Romanówki. — Poten Fryd., z Łahodowa.

**Wyjechali ze Lwowa.**

Dnia 4. lutego.

PP. Pietruski Konst., do Rudy. — Smarzewski Nikodem, do Artasowa.— Rylski Henryk, do Dłużniowa.

## T E A T R.

*Dziś:* przed. niem.: „**Der Rechnungsrath und seine Töchter.**"
*Jutro:* przed. pols.: Na korzyść *ubogich*: „**Błazenek.**" Poczem nastąpi: „**Kamerdyner.**"
*W sobotę:* przed. niem.: Na korzyść p. kapelmistrza M. H. Hauser: „**Nabuccodonosor.**"

**Składka na Czertez. Wpłynęło 7 złr. m. k.**
**Składka na Buców. Wpłynęło 2 złr. m. k.**

Główny Redaktor **M. Szreniawa Sartyni.**

*Z c. k. galic. drukarni rządowéj.*